

2005. – 509 p. 5. *Schmidt, Klaus*. Inclusive Branding: The Why and How of a Holistic approach to Brands / K. Schmidt, Ch. Ludlow. – Basingstoke: Palgrave Macmillan, 1999. – 209 с.

Стаття надійшла до редакції 13.05.2013

Василюк О., студ.,
Інститут КНУ імені Тараса Шевченка

ВЕРБАЛЬНЫЕ И ВИЗУАЛЬНЫЕ КОМПОНЕНТЫ БРЕНДИНГА МЕГАПОЛИСОВ

В статье рассматривается брендинг мегаполисов и его основные элементы, а именно анализируются логотипы, лингвистические средства и коммуникативные стратегии, с помощью которых осуществляется успешный территориальный брендинг.

Ключевые элементы: бренд, логотип, визуальный компонент, невербальный компонент.

Vasyliuk O., student
Taras Shevchenko University of Kyiv

CITY-BRANDING: VERBAL AND VISUAL ELEMENTS

The article is devoted to the study of city-branding and its main elements. The research is focused on the analysis of logotypes, linguistic means and communicative strategies which are used for effective city-branding.

Key words: brand, logotype, visual elements, nonverbal elements

УДК 81'373 = 512. 161:003.083

Виклюк І.В., асп.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ АБРЕВІАТУР У СУЧАСНІЙ ТУРЕЦЬКІЙ ПРЕСІ

Статтю присвячено проблемі вивчення та встановлення специфіки функціонування абревіатур у сучасній турецькій пресі. Досліджено тематичні групи скорочень, характерні для сучасних турецьких газет та виявлено нові тенденції їх використання.

Ключові слова: абрєвіатура, економічний дискурс, лінгвістика, медична лексика, прєса, скорочєння, сфера політики, технічна термінологія.

Сучасна лінгвістика приділяє значну увагу вивченню мови засобів масової інформації та перш за все мові прєси, яка характеризується жанровим розмаїттям, динамічністю і є своєрідним середовищем для різного типу новоутворєнь.

На сьогодні мова прєси є передовим джерелом інформації мовного характеру для більшості людей, впливає на динаміку формування та розвитку мовних норм. Починаючи з ХХ століття помітним явищем у мові прєси стало використання абрєвіатурних скорочєнь.

Абрєвіація є однією з найбільш характерних особливостей мови сучасної прєси і поєднує в собі принципи газетно-публіцистичного стилю: потяг до стандарту та експресії [Костомаров 1971, 261]. Висока частотність використання скорочєних слів та словосполучєнь у мові газет вказує на їхню належність до певної усталеності. Відсутність же в абрєвіатурах певних емоційних та оціночних характеристик вказує на їхні тенденції до економії.

Значне збільшєння скорочєних лексичних одиниць та їх поява у мові ЗМІ привертає увагу науковців. Дослідженням цього явища займались вітчизняні (Н. В. Коломієць, Н. Ф. Клименко, О. А. Стишов, О. М. Турчак, Г. В. Шаповалова) та зарубіжні (О. А. Земська, О. С. Кубрякова, Л. М. Ільченко, І. Індже, М. Караш, М. Озкан) вчені.

У мові сучасної турецької прєси простежується тенденція до збільшєння кількості абрєвіатур, однак наявні праці, присвячені вивченню специфіки газетно-публіцистичного стилю, не є ґрунтовними та не охоплюють тему в повному обсязі. Цим й обумовлена **актуальність** дослідження абрєвіатур з точки зору їхнього функціонування у мові прєси.

Метою дослідження є вивчення та встановлення специфіки функціонування абрєвіатур у сучасній турецькій прєсі. **Завданням** роботи є: 1) виявити тематичні групи абрєвіатур, характерних для сучасної турецької прєси, дослідження нових тенденцій використання абрєвіатур у сучасній турецькій мові, зокрема функціонування іншомовних абрєвіатур, збільшєння ролі абрєвіатур у сфері економіки та політики; в) визначити специфіку використання абрєвіатур у структурі газетно-публіцистичного тексту.

Матеріалом дослідження стали абревіатури різних турецьких друкованих засобів масової інформації (газет, журналів, альманахів, бюлетнів). У роботі також використані лінгвістичні та орфографічні словники: "Тлумачний словник лінгвістичних термінів" (Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü) [Vardar 2002, 216]; "Тлумачний словник неологізмів Açıklamalı Yeni Kelimeler Sözlüğü" [Bayar 2006, 395]; "Словник абревітур турецької мови" (Türkçe Kısaltmalar Sözlüğü) [Şimşir 2006, 469]; "Орфографічний словник" (Yazım Kılavuzu) [Akalin 2008, 505].

Абревіація є інтралінгвістичним явищем, яке виникло під впливом екстралінгвістичних чинників (соціально-економічних, політичних та культурних умов), внаслідок чого структурна модель абревіатур має багато спільного в різних мовах незалежно від будови мови [Сахибгаева 1998, 21].

Серед численних характеристик абревіатур Д.І. Алексеев зумів побачити й чітко сформулювати головну: "Абревіація досягла успіху і закріпилася головним чином тому, що вона дозволяла створювати цільнооформлені слова там, де раніше був лише опис поняття... *Ставка на слово* під час абревіації безсумнівна" [Алексеев 1979, 328].

Неупереджено оцінюючи співвідношення абревіатурних і описових номінацій, можна говорити про науково прогнозоване поступове й неухильне завоювання абревіатурами функціонального пріоритету. Абревіатури неминучі у зв'язку із загальномовним прагненням до конденсації. Ю. Лотман, аналізуючи природу семіотичних структур, справедливо писав, що складність структури пропорційно залежить від складності інформації, яка передається. Ускладнення характеру інформації неминуче призводить і до ускладнення використаної для передачі семіотичної системи [Лотман 2000, 198].

Поява численної кількості складних синтаксичних структур для позначення нових реалій перевантажує мову, робить її менш гнучкою. Деякі номінації настільки великі, що ними дуже важко оперувати. У зв'язку з цим у сучасній мові діють лінгвістичні чинники, що сприяють скороченню цих громіздких структур.

До чинників, які впливають на виникнення нових одиниць (і на всю систему словотвору загалом), як правило, належать екстралінгвістичні: науково-технічний та соціальний прогрес, поширення інформаційного потоку й потреба передачі його з

найменшими витратами часу та місця й такі лінгвістичні чинники, як тенденція до мовної економії, прагнення до аналітичності.

Найбільш значущою мовна економія виявляється в газетно-публіцистичному стилі. При цьому основним способом вияву економії є утворення спеціальних скорочень й абревіатур (тобто економія на лексичному рівні). Закон економії мовної енергії тісно пов'язаний з екстралінгвістичним чинником, що притаманний мові ЗМІ і має власне прагматичний характер, – ощадливе використання газетної та журнальної площі [Стишов 2003, 230]. Все це призводить до появи різних видів скорочень та абревіації.

Проте за всієї важливості концепції мовної економії, виникнення скорочень не вичерпується дією лише одного принципу. Аналіз чинників і умов виникнення нових форм скорочень пов'язаний із виявленням прагматичних потреб окремого індивіда, соціальної групи та суспільства загалом, сама поява нового слова диктується прагматичними потребами.

Представники сучасної науки про мову намагаються знайти ефективніші способи сприйняття й обробки інформації у зв'язку з її надмірністю. Тому слід зазначити, що потреба в інформаційній компресії мовних потоків супроводжується збільшенням інтересом мовознавців до фрагмента словникового складу сучасної турецької мови, представленому скороченими мовними одиницями, або абревіатурами.

Лексика як найбільш динамічний рівень мовної системи реагує на зміни, які відбуваються в суспільстві. Найбільш яскраво це виявилось в періоди радикальних трансформацій державного, соціального, економічного устроїв, які співпадають з корінною зміною стереотипів поведінки, переорієнтацією морально-етичних установок. Слова й стійкі словосполучення, які відображають і фіксують різноманітні явища в свідомості людей, здатні за певних умов впливати на носіїв мови.

У ХХ столітті, особливо після кемалістської революції, у турецьку мову ввійшло багато слів із західноєвропейських мов, в основному наукові, технічні, культурні терміни: *üniversite* (університет), *gazete* (газета), *radio* (радіо) *sinema* (кіно), *kültür* (культура), *otomobil* (автомобіль) та інші. У зв'язку з введенням у Туреччині європейського одягу в мову проникли і його назви: *pantolon* (брюки), *ceket* (піджак), *palto* (пальто) та інші.

У сучасній мові, особливо у засобах масової інформації, здебільшого в газетних і журнальних текстах використовують запозичені літерні аббревіатури, які функціонують у своєму оригінальному вигляді (написані латиницею): EAG – *Die Europäische Atomgemeinschaft* (Європейське співтовариство з атомної енергетики). У запозичених ініціальних буквених аббревіатурах, написаних латиницею, кількість компонентів залежить від кількості слів вихідного словосполучення. Для таких аббревіатур також можлива елімінація малоінформативних складників. Наприклад: ICTV – Independent company *of* television – *Незалежна телевізійна компанія*; ICPA – International Commission *for the Prevention of Alcoholism* – *Міжнародна комісія за боротьбу з алкоголізмом*.

Елімінація малоінформативних складників характерна також і для турецьких аббревіатур: GSB – *Gençlik ve Spor Bakanlığı* – *Міністерство у справах молоді та спорту*; MBMD – *Madde Bağımlılığı ile Mücadele Derneği* – *Товариство по боротьбі з психоактивними речовинами*.

З-поміж ініціальних літерно-звукових (звуко-літерних) лексичних скорочень виокремлюємо запозичені аббревіатури:

EISS – *European Institute of Social Security* – *Європейський інститут соціального забезпечення*.

Кількість компонентів чужомовних аббревіатур також залежить від кількості слів мотивувального словосполучення, у них можлива елімінація малоінформативних слів вихідного словосполучення. Наприклад:

UNFDAC – United Nations Fund *for* Drug Abuse Control – *Фонд ООН для боротьби зі зловживанням наркотичними засобами*.

Під час використання цих аббревіатур у процесі приєднання турецьких афіксів до запозичених з англійської мови дипломатичних термінів, що вживаються в оригінальній формі, афікси фонетично оформлюються відповідно не до турецької, а до англійської вимови [Кайтукова 2006, 49–63].

У цьому дослідженні ми спробуємо виявити специфіку використання аббревіатур на матеріалі сучасної турецької преси, оскільки вона відображає практично всі сторони життя: політику, медицину, спорт, економіку.

Мова ЗМІ, мова преси є авторитетним джерелом інформації мовного характеру для більшості людей, має великий вплив на

динаміку мовного розвитку і формування мовних норм. Розглянемо особливості використання абревіатур в економічному, політичному, медичному і технічному дискурсах.

Зі стрімким розвитком економіки у світі, лексика сучасної турецької мови значно поповнилась абревіатурами на позначення міжнародних економічних організацій, назв економічних процесів, банківських та фінансових систем.

Для економічного тексту характерне найбільш чітке і логічне членування тексту. Як справедливо зауважують лінгвісти, чіткість реалізується навіть шляхом виділення частин цифровими позначеннями. Самий дискурс побудований за однією і тією ж схемою: "теза – аргумент – висновок". Таким чином, будь-який економічний текст завжди починається з висунення автором тези, постановки проблеми. Наступним кроком є висунення аргументів за і проти. За допомогою представлених аргументів автор приводить читача до необхідного і логічного з його точки зору висновку. Ця схема може модифікуватися відповідно до кожної конкретної ситуації.

Абревіатури, які належать до економічного дискурсу, є найбільш розповсюдженими: *AET – Avrupa Ekonomik Topluluğu – Європейська Економічна Спільнота; DTÖ – Dünya Ticaret Örgütü – Світова Організація Торгівлі; SPK – Sermaye Piyasası Kurulu – Комітет ринку капіталовкладень; TİM – Türkiye İhracatçılar Merkezi – Центр експортерів Туреччини; TÜFE – Tüketici fiyatları endeksi – Індекс споживчих цін.*

Скорочення частіше всього зазнають назви організацій, установ, пов'язаних із фінансово-економічною діяльністю.

В економічному дискурсі переважають алфавітні скорочення (45 %), рідше зустрічаються ініціальні (30 %) та змішані абревіатури (25 %).

За рахунок виникнення за останні роки великої кількості політичних утворень (партій, організацій, союзів), зросло й число абревіатур, що використовуються у сфері політики. Абревіатури політичної лексики складають 35 % усіх скорочень, які використовуються в пресі: *CHP – Cumhuriyet Halk Partisi – Народно-республіканська партія; DPT – Devlet Planlama Teşkilatı – Організація державного планування; EPA – Avrupa Parlamenterler Örgütü (European Parliamentary Association) – Асоціація Європейського Парламенту; MHP – Milliyetçi Hareket Partisi –*

Партія Національного Рух; ТВММ – Türkiye Büyük Millet Meclisi – Великі Національні Збори Туреччини.

Як справедливо зауважує В.З. Дем'янков, "суспільне призначення політичного дискурсу полягає у тому, щоб прищепити адресатам – громадянам суспільства – необхідність "політично правильних" дій або оцінок. Інакше кажучи, мета політичного дискурсу – не описати, а переконати, пробудити в адресаті наміри, дати обґрунтування для переконання і спонукати до дії" [цит. за Возна 1981, 48–50].

Під час аналізу абrevіатур, отриманих методом суцільної вибірки зі статей, було виявлено, що всі скорочення, які належать до політичного дискурсу, належать до алфавітних скорочень слів. Найбільш розповсюдженими виявилися абrevіатури назв політичних партій, наприклад:

АКР – Adalet ve Kalkınma Partisi – Партія Справедливості та Розвитку; ЛДР – Liberal Demokratik Partisi – Ліберально-демократична партія.

Крім того, досить часто використовуються абrevіатури назв різних бюро, асоціацій, компаній: *ТНУ – Türk Hava Yolları – Турецькі Авіалінії*. Такі абrevіатури відомі в усьому світі, тому не розшифровуються, оскільки припускається, що читач знає, про що мова, або, у крайньому випадку, може здогадатися за контекстом про те, що означають подібні скорочення: *ТВММ – Türkiye Büyük Millet Meclisi – Великі Національні Збори Туреччини*.

У тих випадках, коли журналіст не впевнений, що всі зрозуміють, про що він пише, він розшифровує абrevіатуру: *Evvvela savcıların hangi soruşturmalara bakacağı hususu, UYAP (Ulusal Yargı Ağı Projesi) adlı bilgisayar programına göre yapılmaktadır.* [4 Temmuz, 2009] – "Стосовно питання, за яким способом буде проведений допит, то він буде здійснений відповідно до Проекту Національної Судової Мережі (ПММС)".

Під час аналізу матеріалу було помічено, що деякі абrevіатури, що вживаються в турецькій пресі, запозичені з англійської мови: *НАТО – North Atlantic Treaty Organization – Північноатлантичний Альянс*, оскільки в турецькій мові немає аналогічних назв. Крім того, ці скорочення відомі в усьому світі і в читача не виникає складнощів з їх розшифруванням. Наприклад, у турецькій мові досить часто поряд із турецькими абrevіаціями використовуються англійські скорочення назв відомих міжнародних організацій.

Наприклад: *IMF – Uluslararası Para Fonu – Міжнародний Валютний Фонд.*

Скорочення, що використовуються у текстах медичної тематики, не є досить чисельними за кількістю, і включають у себе абрєвіатури, які позначають лікарські засоби, апарати для обстеження здоров'я людини, медичну термінологічну базу: *ATEM – Alköl ve Uyuşturucu Bağımlılarını Tedavi Merkezi – Клініко-діагностичний центр; BAG – Beyin akım grafiği – Електроенцефалограма; MVB – Merkezi Venöz Basınç – Центральний венозний тиск; SPH – Sürekli Pasif Hareket – Тривала пасивна розробка суглобів; TKS – Tam Kan Sayımı – Клінічний аналіз крові.*

У сучасній турецькій пресі статті, присвячені техніці, до недавнього часу зустрічаються рідко, однак починають набувати популярності. Ця група номінацій поповнюється за рахунок розробок у сфері науки, техніки, промисловості та інноваційної діяльності. Наприклад: *IDA – İnsansız Denizaltı Aracı – Автоматичний підводний апарат; Ro-Ro – Gemiye taşıt indirme bindirme (з англ. rolon – roloff) – відкриття або закриття позиції опціону; RSAMT – Radyo Sinyali Algılama ve Mesafe Tayini – Радіолокаційна станція; YD – yoğun disk (з англ. Compact Disc) – Компакт-диск; tls. – telsiz – бездротовий.*

Отже, найбільш розповсюдженими є абрєвіатури, які належать до економічного та політичного дискурсів; у кожному з типів дискурсу превалюють алфавітні абрєвіатури (45%) та ініціальні (30%), тоді як змішані зустрічаються значно рідше.

Серед скорочень існує група, яку складають абрєвіатури, запозичені з інших мов, в основному, з англійської. Особливістю їх уживання можна вважати те, що вони активно освоюються на всіх рівнях, і тому використовуються в сучасних публіцистичних текстах у різних варіантах. Абрєвіатури потребують розшифровки навіть у ЗМІ і, як правило, у письмовому варіанті супроводжуються (за першого вживання в тексті) повним найменуванням.

Інформативність, зручність вимови, легка запам'ятовуваність скорочень, особливо акронімів, сприяють збільшенню їх кількості і використанню в різних сферах комунікації, а значить і зростає необхідність їхнього дослідження.

На сьогодні одним із важливих завдань у сфері створення загальної теорії абрєвіації є накопичення та аналіз достовірного та

численного фактичного матеріалу, на якому можна було б побудувати узагальнення всіх скорочених лексичних одиниць та дати їм детальну характеристику, що може бути темою для подальшого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Алексеев Д.И.* Сокращенные слова в русском языке. / Д. И. Алексеев – Саратов: Изд-во Саратовского ун-та, 1979. – 328 с.
2. *Возна Р.Ф.* Аббревиатури в діловому мовленні / Р.Ф. Возна // Культура слова. – К., 1981. – Вип. 23. – С. 48 – 50.
3. *Кайтукова Е.Г.* Способы образования турецких экономических терминов / Е. Г. Кайтукова // Вопросы тюркской филологии, вып. 6: Материалы Дмитриевских чтений. – М.: Академия гуманитарных исследований. – Институт стран Азии и Африки, 2006. – С.49 – 63.
4. *Костомаров В.Г.* Русский язык на газетной полосе. М.: Изд-во Московского ун-та, 1971. – 261 с.
5. *Лотман Ю.* Об искусстве. / Ю. Лотман – СПб.: Искусство, 2000. – 198 с.
6. *Сахибгаева Л.Ф.* Проблеммы аббревиации в разноструктурных языках: деривационно-номинативные аспекты. / Л. Ф. Сахибгаева // Автореф. дис. канд. філол. наук. Уфа, 1998. – 21 с.
7. *Стишов О.А.* Динамічні процеси в лексико-семантичній системі та в словотворі української мови кінця ХХ ст. (на матеріалі засобів масової інформації) / О. А. Стишов // Дис. д-ра філол. наук. – К., 2003. – 230 с.
8. *Açıklamalı Yeni Kelimeler Sözlüğü* [Haz. Nevnihal Bayar]. – Ankara: Akçağ Yayınları, 2006, 395 s.
9. *Taha Akyol.* Yargıda Çiçek Vakası. "Milliyet", 04.07.2009.
10. *Türkçe Kısaltmalar Sözlüğü* [Haz. Bilal N. Şimşir]. – Ankara: Yargı Yayınları, 2006, 469 s.
11. *Vardar B.* Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü. – İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları, 2002, 216 s.
12. *Yazım Kılavuzu* [Haz. Şükrü Haluk Akalın]. – Ankara: Türk Dil Kurumu, 2008, 505 s.

Выклюк И.В., асп.,

Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко

СПЕЦИФИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ АББРЕВИАТУР В СОВРЕМЕННОЙ ТУРЕЦКОЙ ПРЕССЕ

Статья посвящена проблеме изучения и определения специфики функционирования аббревиатур в современной турецкой прессе. Изучены тематические группы сокращений, характерные для современных турецких газет, обнаружены новые тенденции их использования.

Ключевые слова: аббревиатура, экономический дискурс, лингвистика, медицинская лексика, пресса, сокращения, сфера политики, техническая терминология.

Vykliuk I. V., postgraduate student
Kyiv Taras Shevchenko National University

THE SPECIFIC USE OF ABBREVIATIONS IN MODERN TURKISH PRESS

The article deals with the specificity of functioning of abbreviations in modern Turkish press. Thematic groups of abbreviations that are typical for modern Turkish newspapers and new tendencies of their usage were examined.

Key words: *abbreviation, economic discourse, linguistics, medical lexis, press, acronyms, realm of politics, technical terminology.*

УДК 811.214.21'373

Гаврецька Х.М., асп.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ЮРИДИЧНА ЛЕКСИКА СУЧАСНОЇ МОВИ ГІНДІ ТА ЇЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Статтю присвячено розгляду юридичної лексики сучасної літературної мови гінді. Опрацьовано власне поняття юридичної лексики сучасної літературної мови гінді, розглянуто її функціональні особливості, визнані у сучасному індійському мовознавстві. Виявлено, що юридична лексика сучасної літературної мови гінді є найчастотнішою у межах офіційно–ділового стилю. Аналіз даної проблеми здійснено на гіндімовних оригінальних матеріалах, зокрема на Карному Кодексі Індії.

Ключові слова: *лексика сучасної мови гінді, поняття юридичної лексики, функціональний стиль, офіційно – діловий стиль.*

Якщо ми візьмемо до уваги вже наявні в лінгвістиці визначення юридичної лексики, то за робоче тлумачення досліджуваного пласту мовних одиниць доцільно прийняти таке: юридична лексика – неоднорідна за своїм складом сукупність одиниць різного походження, які створені для того, щоб позначати поняття різноманітних галузей, зокрема суспільного, політичного, юридичного, соціального, морально-етичного спрямування [1, с. 91].

Також нами враховувалось багато чинників, які на нашу думку, впливають на те, щоб їх віднести саме до даної категорії, серед них: 1) наявні тлумачення або визначення слів у довідковій літературі, енциклопедіях, словниках; 2) обґрунтованість спеціальних